

Referentie documenten:

Algemeen (A)	per wijzigingsblad
Brochure CO2-prestatieladder (B)	d.d. 14 mei 2009
Proces van certificeren (C)	d.d. 14 mei 2009
Wijzigingsblad 01 (WB01)	d.d. 09 juli 2009
Bevoegdheidsverklaring 1.0 (Bv)	d.d. 21 september 2009
Vorm en logistiek certificaat (V)	d.d. 21 september 2009
Wijzigingsblad 02 (WB02)	d.d. 29 september 2009
Wijzigingsblad 03 (WB03)	d.d. 14 oktober 2009
Wijzigingsblad 04 (WB04)	d.d. 03 november 2009

De wijzigingen gaan in op het moment van publicatie op de ProRail website tenzij expliciet anders gesteld in de tekst.

De antwoorden en toelichtingen zijn complementair op de documenten en geven de richting van denken en oordelen aan.

Logistieke opmerkingen:

- 1. De nummering van de voorgaande wijzigingsbladen wordt hier doorgezet om de nummering van de individuele wijziging etc. uniek te houden.*
- 2. De wijzigingsbladen 01, 02, 03, 04 en ook deze 05 zullen worden opgenomen in nieuwe versies van de basis documenten waar momenteel aan gewerkt wordt.*

A: Algemeen.

B: Brochure CO2-prestatieladder

WB: Wijzigingen Brochure.

WB17: Het begrip klein bedrijf wordt opnieuw gedefinieerd.

a. De bestaande definitie van klein bedrijf wordt vervangen door de volgende:

Een bedrijf is klein als het voldoet aan alle volgende criteria:

1. CO2 emissie van kantoren en bedrijfsruimten zijn samen kleiner dan 500 ton/jaar.
2. CO2 emissie van alle bouwplaatsen en productielocaties zijn samen kleiner dan 2000 ton/jaar.
3. Aantal werknemers is kleiner dan 50.
4. Jaaromzet is kleiner dan 10 miljoen euro en
5. het jaarlijks balanstotaal is kleiner dan 10 miljoen euro.

Ad 1 en 2.

Emissie betreft scope 1 & 2 zonder business travel. Bron: Een footprint van 2007 van een grote aannemer heeft als referentie gediend. Onder 1 is 50% van deze referentie als "klein" aangenomen resulterend in 500 ton/jaar. Conform de verhoudingen is vervolgens de 2000 ton/jaar onder 2 bepaald. Een robuuste benadering dus.

Ad 3, 4 en 5.

Bron 3, 4 en 5: http://nl.wikipedia.org/wiki/Midden-_en_Kleinbedrijf waarbij hier de "of" door "en" is vervangen.

- b. De kwalificatie “klein bedrijf” zal in het register van CO2-bewust certificaten gepubliceerd worden. Elk jaar opnieuw dient de status “klein” opnieuw en expliciet geverifieerd te worden met een tijdige berichtgeving door de CI aan ProRail.
- c. Deze nieuwe definitie treedt in werking:
 - 1. Voor een klein bedrijf - op basis van de oude definitie - dat reeds een niveau bereikt heeft: bij de eerstvolgende (her)certificatie na januari 2010.
 - 2. Voor alle andere: per 01 februari 2010.

WB18: Over de geldigheidsduur van een CO2 inventarisatie/verificatie.

De CO2 inventarisatie/verificatie van bepaald jaar blijft geldig voor ladder toepassingen tot maximaal 15 kalendermaanden (1 jaar plus 3 kalendermaanden) na afloop van dat jaar. Een (inventarisatie) jaar bestaat daarbij uit 12 opeenvolgende kalendermaanden. Het bovenstaande is een uitzondering op het algemene begrip Actueel uit de begrippenlijst.

WB19: Inzake de portfolio zie reglement, onder b 3de aandachtsbolletje.

Het is transparant en handig om bij de inrichting van de portfolio de structuur (de nummering) van de eisen te volgen en de zelfevaluatie daarop te laten aansluiten. Het is aan te bevelen dat de CI en het bedrijf daar tijdig afspraken over maken.

WB20: Beperking van de rol van een externe adviseur van de klant tijdens de audit.

Het getuigt niet van een CO2-bewustzijn van het bedrijf (de klant van de CI) indien de woordvoering namens het bedrijf tijdens de verificatie door een externe adviseur geschiedt. De rol van de adviseur dient gedurende het verificatieproces dan ook beperkt te blijven tot de passieve rol van souffleur. Het bedrijf is metterdaad zelf actief en woordvoerder.

TB: Toelichtingen Brochure.

TB4: Ter overweging: ABC analyse in een vroege fase.

Uit de praktijk blijkt dat het maken van een ABC-analyse in een vroege fase (voor niveau 1 reeds) een goede start is voor het vaststellen van de organizational boundary en de planning van de activiteiten om te komen tot certificering. Zie ook TB3 in WB03. Bij de laterale methode kan men bij stap 5 op het probleem stuiten dat het “start bedrijf” te weinig zeggenschap heeft om een C-aanbieder welke tevens A-aanbieder is (A&C-aanbieder) in de boundary op te nemen. In principe dient dit via de zeggenschapsrelaties op hoger niveau mogelijk gemaakt te worden. Het argument dat een grotere boundary toekomstvaster is, aannemende dat andere opdrachtgevers naast ProRail de ladder gaan toepassen, is hierbij een aanvullend argument.

Toch zijn er constructies denkbaar dat het belang van de A&C-aanbieder zo gering wordt ingeschat en afgewogen dat opname in de boundary en dus de toegang tot certificatie van het “start bedrijf” wordt geblokkeerd. Naast het “start bedrijf” is dan het milieu –de CO2-reductie- de verliezer. In dit soort gevallen kan “het startbedrijf” zich wenden tot de voorzitter CIC (Commissie Implementatie CO2-prestatieladder), zie VA1 in WB03.

Bv: Bevoegdheidsverklaring (accreditatie)

WBv: Wijziging bevoegdheidsverklaring.

WBv1: Eis inzake verificatie door de CI.

Het uitvoeren van een verificatie voor (her)certificatie door de CI dient tenminste een werkbezoek door de CI op locatie te omvatten. Een verificatie enkel op basis van een desk-review is onvoldoende en derhalve niet aanvaardbaar.

TBv: Toelichtingen Bevoegdheidsverklaring.

TBv2: Over accreditatie anders dan van de (Nederlandse) Raad van Accreditatie (RvA).

Indien een CI een buitenlandse accreditatie overlegt kan ProRail twee zaken in overweging nemen alvorens deze te accepteren:

1. De mening van de RvA over de toepasbaarheid van deze accreditatie en
2. of de gerelateerde accreditatie-instelling daadwerkelijk haar verplichtingen kan en zal nakomen in het Nederlandse.

De uiteindelijke acceptatie blijft (voorlopig) echter bij ProRail liggen.

C: Certificeren conform de CO2-prestatieladder

WC: Wijzigingen certificeren.

WC5: Explicitering extern publiceren.

Met name vanaf niveau 3 is het extern communiceren een vereiste en nodig voor een doeltreffende werking van de ladder binnen de sector en daarbuiten. De blijvende toegankelijkheid van de gepubliceerde informatie vereist een nadere explicitering.

Vanaf 01 maart 2010 is het derhalve vanaf en inclusief niveau 3 vereist, dat het bedrijf een internetsite heeft ingericht die aan de volgende voorwaarden voldoet:

1. Bereikbaar op de bedrijfsnaam (zoals vermeld op het certificaat) en vervolgens via de zoekterm "co2prestatieladder".
2. Slechts één website met daarin waarnodig verwijzingen middels weblinks.
3. Statische inhoud: tenminste de vereiste informatie (en documentatie) zoals aangegeven bij de eisen 4.A.1, 3.B.2, 4.B.2, 5.B.1, 3.C, 5.C', 5.D.3 en zover als van toepassing 3.D.1 en 4.D.1. Deze informatie is dezelfde als die, op basis waarvan de CI het certificaat heeft verleend of verlengd. Deze informatie blijft op het internet beschikbaar ten minste gedurende de looptijd van het certificaat.
4. Dynamische inhoud: tenminste rapportages zoals vereist onder 4.B.2 en 5.B.1 en uitgebracht na de laatste (her) certificatie.
5. De informatie opslagstructuur volgt de nummering van de eisen uit de audit checklijsten.
6. Volledige kopieën van uitgereikte certificaten zoals vermeld op de ProRail website.
7. Ingeval zal deze website met bekwame spoed worden bijgewerkt.

WC6: Inzake conversiefactoren algemeen.

1. De CI kan ProRail informeren over de door hem tijdens de verificatie goedgekeurde inzichten inzake andere conversiefactoren. ProRail zal dan deze inzichten beoordelen en mogelijk de conversie lijst hierop aanpassen of anderszins terugkoppelen.

2. Inzake airco refrigerants. De veelal elektrische energie zit in scope 2 en wordt dus in de inventarisatie meegenomen. De refrigerants (koude middelen) maken deel uit van de GHG en zijn om te rekenen naar CO2 equivalenten, maar zijn zelf geen CO2. Ook bij de gegeven conversiefactoren staan deze refrigerants (nog) niet vermeld. Vooral nog is het derhalve niet vereist – maar ook niet verboden- deze in de CO2 inventaris op te nemen.

3. De onderstaande conversiefactoren treden in werking:

1. Voor een bedrijf dat reeds een niveau bereikt heeft: bij de eerstvolgende (her)certificatie na januari 2010.
2. Voor alle andere: per 01 februari 2010.

Let op: Wijzingen van correctiefactoren impliceren veelal ook wijzigingen in het basisjaar

WC7: Conversiefactoren voor grijze en groene stroom.

De conversiefactoren voor grijze stroom zijn voor zover bekend gedifferentieerd naar elektriciteitsleverancier, en voor groene stroom naar verschillende kwaliteiten.

Elektriciteitsverbruik ('grijs') voor andere doeleinden dan vervoer			
A	NRE	650	g CO2 /kiloWattuur
	RWE Energy Nederland	650	
	Cogas Facilitair	620	
	Nuon	610	
	Eneco Energie Levering	590	
	Essent Retail	525	
	EnerService Maastricht	495	
	Westland EnergieServices	495	
B	Andere leverancier	615	g CO2 /kiloWattuur

Bron A: M.I. (Margret) Groot, Milieuprofiel van stroomaanbod in Nederland, Delft, CE, 2004. Deze cijfers zijn opgehoogd met 3,2% vanwege het uitgangspunt: emissies van winning van brandstoffen tot en met verbranding (bron: CE Delft); dit is een benadering omdat deze emissies in werkelijkheid verschillen per leverancier.

Bron B: CE Delft.

Er zijn per leverancier alleen conversiefactoren vermeld van 'grijze stroom'. Bij sommige leveranciers bestaat een deel van deze stroom uit groene stroom verkocht als grijze stroom. Hier is rekening mee gehouden.

Elektriciteitsverbruik ('groen') voor andere doeleinden dan vervoer				
C ¹	Groene stroom met SMK-Milieukeur	Windkracht	15	g CO ₂ /kiloWattuur
		Waterkracht	15	
		Zonne-energie	80	
		Biomassa	zie rekenvoorschrift	
D	Groene stroom met SMK-Milieukeur	250	g CO ₂ /kiloWattuur	

E	Overige groene stroom	300	g CO ₂ /kiloWattuur

Bron C: Gerdien van de Vreede, Ketenemissies hernieuwbare elektriciteit, Delft, CE, 2009.

Bron D: berekend op basis van NTA 8080, duurzaamheidscriteria voor biomassa ten behoeve van energiedoelinden (NNi, Delft, maart 2009); die mag volgens voornoemde norm maximaal een uitstoot hebben van 30% van de emissie van stroom uit een kolencentrale en 50% van een gasgestookte centrale. Een kolencentrale stoot rond de 900 g/kWh uit en gas ongeveer 430 g/kWh (949 g/kWh, respectievelijk 428 g/kWh volgens Öko-instituut e.V., Treibhausgasemissionen und Vermeidungskosten der nuklearen, fossilen en erneuerbaren Strombereitstellung, Darmstadt, 2007). Hieruit is het rekenkundig gemiddelde genomen.

Bron E: Uit de laatstgenoemde studie van CE (Ketenemissies hernieuwbare elektriciteit), blijkt dat de emissies van biomassastroom erg variëren en niet goed kunnen worden ingeschat, terwijl het wel de grootste categorie in Nederland opgewekte groene stroom is. Daarnaast wordt er veel groene stroom geïmporteerd uit het buitenland. Dit betreft veelal stroom die is opgewekt uit oudere waterkrachtcentrales (van voor 1990), waardoor deze stroom feitelijk geen bijdrage levert aan het reduceren van de CO₂ emissies. Het is al met al niet goed mogelijk om een conversiefactor voor algemene groene stroom te geven. Dit in tegenstelling voor groene stroom met Milieukeur, waaraan meer kwaliteitseisen worden gesteld. Omdat ProRail groene stroom wel een voordeel wil geven boven grijs, hanteren we vooralsnog 300 g/kWh. Dit is berekend uit de nationale elektriciteitsmix, waarbij we hebben aangenomen dat groene stroom 50% beter scoort dan grijs. Hiervoor is geen wetenschappelijke onderbouwing, maar meer een positieve benadering van de kwaliteit 'groene stroom'.

Verwacht wordt dat categorie E na 2010 niet meer kan worden gebruikt. Dan zal alleen elektriciteit die voldoet aan de criteria van het SMK (Milieukeur) worden goedgekeurd als groene stroom. De overige groene stroom dient dan als grijs te worden aangemerkt.

Het bedrijf rekent als volgt:

- Bij het verbruik van grijze stroom:
 - o Indien de leverancier in de tabel vermeld is: met de overeenkomende factor ad A.
 - o In andere gevallen: met de factor ad B.
- Bij het verbruik van 'groene stroom':
 1. Ingeval het Milieukeur geldt zoals uitgegeven door SMK, en indien van de ingekochte stroom de opwekkingstechniek wordt aangetoond: met de overeenkomende factor ad C.
 2. Ingeval het Milieukeur geldt zoals uitgegeven door SMK, en indien van de ingekochte stroom wordt aangetoond dat deze is opgewekt door verbranding van biomassa: met de factor die berekend dient te worden volgens de door NNI uitgegeven norm NTA 8080, versie maart 2009.
 3. Ingeval het Milieukeur geldt zoals uitgegeven door SMK en indien van de ingekochte stroom de opwekkingstechniek niet wordt aangetoond: met de factor ad D.
 4. Ingeval het SMK-Milieukeur niet geldt: met de factor ad E.

Groene stroom waarvan wordt aangetoond dat deze voldoet aan de criteria die het SMK hanteert voor toekenning van het Milieukeur wordt gelijkgesteld aan groene stroom waarvoor dit SMK-Milieukeur reeds is toegekend.

Bij het verbruik van 'groene stroom' is de regel van toepassing dat het gebruik van een andere (officieel erkende) factor is toegestaan ingeval:

- dit leidt tot een meer accurate uitkomst, en
- het SMK-Milieukeur geldt, en
- het niet gaat om windkracht, waterkracht, zonne-energie en verbranding van biomassa.

Andere voorwaarden zie de inleiding.

De algemeen geldende regel is dus niet van toepassing op bepaalde soorten groene stroom.

TC: Toelichtingen Certificeren.

TC8: Inzake de EN 16001 bij de eis 3.B.2.

- a. De verwijzing naar de EN 16001 geeft een referentie, een houvast, een maatlat maar vereisen niet de volledige implementatie van dit management systeem. Zie ook TC2-1 wijzigingsblad 02.
- b. Gaan we ervan uit dat bij een energie management programma ook monitoring en opvolging hoort dan kan in termen van de EN 16001 ten minste verwacht worden dat voldaan is aan
 - § 3.3.1 Identification and review of energy aspects. Zie invalshoek Inzicht (A).
 - § 3.3.3 Energy objectives, targets and programma(s).
 - § 3.5.1 Monitoring and measurement. Zie invalshoek Transparantie (C).
 - § 3.5.3 Nonconformity, corrective action and preventive action.
- c. Om continue te kunnen voldoen aan de eisen (repetierend, procesmatig) en met name op de hogere niveaus is implementatie wel voor de hand liggend en aan te bevelen.
- d. Zie ook VC5 in WB02 over de gelijkwaardigheid van ISO 14001 en de EN16001. De ISO 14001 is hier niet equivalent met de ISO 9001. De OHSAS 18001 zou dat wel kunnen zijn. Deze is namelijk vanwege opzet en inrichting qua methodiek zo goed als identiek aan de ISO14001 en of de ISO16001.

TC9: Rapporteren over emissiescopes.

We onderscheiden hierboven scope 1&2 (niveau 3) en scope 3 (niveau 4 en 5) gerelateerde eisen. Een rapport, als voorbeeld, dat handelt over de voortgang van de realisatie van een eis inzake scope 1&2 zal beide scopes moeten behandelen. Denkbaar is dat in rapport N een voortgang inzake scope 1 van 60% en bij scope 2 van 0% melding wordt gemaakt en dat vervolgens in rapport N+1 de melding 80% en respectievelijk 30% is.

TC10: Over niveau 4.

Het karakteristieke van niveau 4 zit hem in het - middels de analyses en samen binnen de sector-bereiken van innovatieve initiatieven en resultaten voor CO2 bewust handelen en reductie van indirecte emissies, scope 3 gerelateerd. Zie ook WB4 in WB02.

Een en ander op basis van de value chain (partners) gedachte, het innovatieve (nieuwe kennis en inzichten), het samen bijdragen aan reductie; het initiatief nemen/participeren, het bedrijfsgrensoverschrijdend sectoraal denken, het open karakter, de dialoog met de buitenwereld etc. wat in alle aspecten op dit niveau beleidsmatig en planmatig ingevuld moet zijn.

Indien kennis delen (commercieel) niet aantrekkelijk is, past zulk een analyse en de daarop gebaseerde reductiedoelstellingen etc. niet als een invulling van eisen op dit niveau. Op dit niveau geldt in plaats van "kennis is (economische) macht" meer de slogan "kennis delen is (sectorale) kracht". Waar we de sector gemakshalve maar duiden met "vervoer per spoor" in brede zin.

Let wel dat analyses voor CO2 reducties van scope 1 of 2 emissies alleen, dan ook geen invulling van eisen op dit niveau 4 zijn. Indirecte emissies ten gevolge van de productie en levering van de ingekochte spoorse materialen vormen daarentegen wel een duidelijk voorbeeld van scope 3 emissies.

Een dienstverlener kan volgens WB5 in WB02 uit dezelfde categorieën kiezen als een aannemer en volgt de sectorindeling van de opdrachtgever, een brede opvatting van de sector dus. Zo zal dit vaak de sector 42.12 Bouw van boven- en ondergrondse spoorwegen zijn. Beide kunnen ook een unsolicited proposal indienen bij ProRail, maar dat terzijde.

Niveau 4 is in wezen niet anders voor aannemers dan voor ingenieursbureaus (en vergelijkbare advies bureaus). Een ingenieursbureau dient voor het bereiken van het niveau 4 voor het eigen

bureau, dan ook eigen analyses uit te (laten) voeren. De eisen zijn verder ook het zelfde als bij de aannemer. Het meeliften bij de uitvoering van een betaalde opdracht van een klant, kan in dit kader dan ook niet gezien worden als het voldoen aan de eisen.

Het zoeken middels analyses en het bereiken van gestelde CO2 reductie doelstellingen is een continu proces over de jaren heen, mogelijk in de vorm van aaneengeschakelde (jaar)projecten. Voor (her)certificatie dient de CI te verifiëren dat elke jaarprestatie aan de eisen voldoet en dat dit voor de sectorgenoten en andere belanghebbenden zichtbaar is en blijft (tenminste) via het internet. Zie WC5. Kwalitatieve eisen aan de jaarprestatie dienen in evenwicht met die van de sectorgenoten te zijn.

Beoordeling geschiedt door de CI mede op basis van harmonisatie. Beoordelingsproblemen kunnen door de CI eventueel samen met het bedrijf (als klant van de CI) worden voorgelegd aan de voorzitter CIC (Commissie Implementatie CO2-prestatieladder), zie VA1 in WB03, die zich onder andere kan laten adviseren door de TC.

TC11: Over de dialoog over CO2, zie eisen bij 4.C.

Een dialoog met belanghebbenden over de CO2 reductiedoelstelling(en), zie ook 4.A.1 en 4.B.1, dient daadwerkelijk een specifieke "CO2" - dialoog te zijn. Een dialoog over "eenheden" die met, door ProRail geaccepteerde, conversiefactoren in een stap te herleiden zijn naar CO2, is ook acceptabel. Zo voldoet een dialoog over vermindering van smeerolie (3.620 g CO2/kg) voor wissels wel, maar een dialoog over minder wissels niet aan de eisen, tenzij er een hoeveelheid CO2/wissel als conversiefactor is geaccepteerd door ProRail.

Voor de fijnproever: er zijn niet zoveel wissels meer waar smeerolie gebruikt wordt, maar dat doet aan de voorbeeldwerking niets af.

TC12: Over de CI verificatie van eis 5.A.2 inzake de opgave van de scope 1&2 inventaris door 50% van de A-aanbieders.

Percentage toetsing eenvoudig waarbij inzage in de ABC analyse wel nodig is. Veelal is een ABC-analyse commercieel vertrouwelijk en dient dit gerespecteerd te worden.

Toetsing op scope en kwaliteit (conform het GHG-protocol of de ISO 14064-1) kan middels een beperkte steekproef waarbij de CI zich een oordeel vormt over transparantie en validiteit van de opbouw/onderbouwing van de individuele emissie inventaris. Verwonderpunten verdienen extra aandacht van de CI. Zie ook VC4 in WB02.

einde